

הצ'ק חזר בטענת אין כיסוי - יש פיצוי

הבנק החזיר לכם בלי סיבה צ'ק שנתתם לספק בטענת "אין כיסוי"? תוכלו לתבוע על כל הנזקים המצטברים שנגרמו לכם

ענת כהן 28/5/06

בנקים חייבים לכבד הוראות לקוח, לרבות החובה לכבד צ'קים שמשך הלקוח לזכות צד ג', בכפוף לכך שיתרת הכספים בחשבון הלקוח מאפשרת כיבוד הצ'ק. ואם בחשבון אין יתרה מספקת, רשאי הבנק שלא לכבד את הצ'ק, ואז הוא "חוזר". במקרה זה, רושמים עליו את הסיבה, שהיא, בדרך-כלל אחת משתי האפשרויות הבאות: סיבה "טכנית" (כגון: "חסרה חתימת היסב"), או סיבה מהותית, כגון: "אין כיסוי מספיק".

עו"ד ונטריון אבי זילברפלד, מומחה לדיני בנקאות, אומר כי ישנם מקרים שבהם פקידי הבנק שוגים ב"החזרת" צ'ק, וכי הם עלולים לגרום לנזק תדמיתי ללקוח, בעיקר כאשר מדובר בבית-עסק.

" מה יכולות להיות הסיבות לכך?

זילברפלד: "הסיבות השכיחות לכך הן רשלנות פשוטה בקריאת יתרת העו"ש, התעלמות מצ'קים שהופקדו בחשבון כ'דחויים', ואשר טרם רואים אותם בחשבון העו"ש, למרות שמועד פירעונם חל באותו יום, וכן סטיית הבנק, ללא התראה סבירה, מ'נורמת התנהגות' שלפיה הבנק איפשר ללקוח, ואף הרגיל אותו במשך זמן רב, להיות בחריגה מסוימת ממסגרת האשראי. 'נורמה' זו עומדת לחלוף מישראל בחדש יוני, בעקבות הוראת המפקח על הבנקים".

" מה צריך לעשות לקוח כשבנק מחזיר לו צ'ק שלא כדין, בטענת "אין כיסוי מספיק"?

"החזרות' של 10 צ'קים ללקוח יגרמו לו להגבלת החשבון. לפיכך, על הלקוח לנקוט מיד אמצעים לגריעת צ'ק זה ממניין הצ'קים המחוללים (הצ'קים שחזרו).

"מעבר לכך, על הלקוח לבדוק את השלכות הנזק שנגרם לו עקב אי-כיבוד הצ'ק, לרבות נזק בגין לשון הרע, ואם יש לו עילה לתבוע את הבנק בהתאם".

" להגיש תביעת פיצויים בטענת לשון הרע שנגרמה מהחזרת צ'ק?

"חד-משמעית כן. חוק איסור לשון הרע, התשכ"ה - 1965, קובע כי פרסום ל'אדם זולת הנפגע' שיש בו כדי לפגוע בעסקו של הנפגע, משלח-ידו או במקצועו - מהווה עוולה לפי החוק, ומזכה את הנפגע בפיצוי בגין פרסום לשון הרע כנגדו. אנו מדברים על סיטואציה, שבה הצ'ק של הלקוח לא מוכבד על-ידי הבנק, ולפיכך הוא מוחזר לנפרע (מקבל הצ'ק), כשעליו מתנוסס הכיתוב, פרי ידי הבנק, שלפיו לאותו לקוח אין כיסוי מספיק בחשבונו, כדי לכבד את הצ'ק שהוא נתן.

"הפסיקה קובעת מפורשות, כי פעולת החזרת צ'ק בנסיבות אלו, שנעשתה שלא כדין - קרי, שלמעשה הבנק היה צריך לכבדו, ומחמת טעותו לא כיבדו - היא פרסום לשון הרע ביחס למושך הצ'ק (הלקוח), ומזכה את הלקוח בפיצויים. החזרת צ'ק עם כיתוב 'אין כיסוי מספיק' היא למעשה הכרזה מטעם הבנק, שהלקוח, מושך הצ'ק, מצוי במצב של חוסר יכולת פירעון. "כיתוב זה מהווה תמרוז אזהרה חריף למי שקיבל את הצ'ק, והתוצאה המיידית הסבירה של כיתוב זה על-ידי הבנק תהא הרעה בתנאי האשראי של אותו לקוח אצל מקבל הצ'ק".

" יש עוד נזקים שמהם יסבול נותן הצ'ק מהחזרתו?

"בפועל, תחול הרעה אף אצל ספקים אחרים, שכן בארץ הקטנה שלנו השמועה תחלוף ב'ברנז'ה' כאש בשדה קוצים. ידועים לי מקרים שבהם ספקים 'סגרו' את ברז האשראי של הלקוח אצלם באופן מיידי כאשר נודע להם על החזרת צ'ק כזה. אחרים ביטלו את האשראי באופן זמני, תוך קביעת 'תקופת ניסיון' ללקוח במשך מספר חודשים, שבהם יהא רשאי לקנות סחורה רק במזומן, וזאת כדי לוודא את איתנותו הכספית.

"יש להבין, כי בשעה שתנאי האשראי בארץ הם, לעיתים קרובות, אף מעבר ל-100 ימים ממועד האספקה, הרי שהרעה בתנאי האשראי משמעותה פגיעה קשה בתזרים המזומנים, דבר בעל השפעה קריטית על מצבו הכלכלי של העסק, תוך ערעור יציבותו. מכאן ברור, כי הכרזה כזו של בנק, עונה על הדרישות הקבועות בחוק לגבי איסור פרסום לשון הרע".

" מה תמליץ ללקוח שהבנק החזיר לו צ'ק לעשות בנסיבות כאלו?

"ראשית אציין, כי לדעתי לא קיימת מודעות מספקת לזכותו של הלקוח לתבוע את הבנק בגין נזקים שהוא גורם לו בהתנהגות שתוארה לעיל, ושיש צורך חיוני להגביר את המודעות. בנקים מרכזים בידיהם כוח עצום, ועליהם לשאת באחריות למשגים שלהם. לגופו של עניין, לקוח בנסיבות אלו מחויב לעשות 'ביקורת נזקים': מי נחשף למידע, ומה הנזק שנגרם/ייגרם לו אצל כל אחד מאלו.

"לפי החוק, מוטל עליו לנסות ולצמצם את נזקיו. דרישה מהבנק לאשר בכתב, כי שגה בהחזרת הצ'ק עשויה להיות צעד בכיוון זה, אם כי לעיתים זה 'מאוחר מדי ומעט מדי', והנזק כבר נגרם.

" מה יכול לעשות אותו לקוח?

"לקוח כזה שנפגע, רשאי לתבוע את הבנק בגין מכלול הנזקים שנגרמו לו עקב החזרת הצ'ק, לדוגמה, אובדן רווח צפוי מעסקה, לרבות נזקים עקב פרסום לשון הרע נגדו. "חוק איסור לשון הרע קובע סכום נזק סטטוטורי בסך 50,000 שקל, שאותו רשאי בית-המשפט לפסוק לזכותו בכל מקרה של פרסום לשון הרע, וזאת אף בלי שיצטרך להוכיח את גובה הנזק בפועל.

"במקרה של החזרת מספר צ'קים עם כיתוב זה, הרי שכל אחד ואחד מהם מהווה עוולה בפני עצמו. ישנם פסקי-דין שבהם נפסקו סכומים של אלפי שקלים על כל צ'ק וצ'ק פוגע, שהוחזר שלא כדין".